

Zahvaljujemo se gospođi Emily Vargas-Barón, direktorici Instituta za rekonstrukciju i međunarodnu bezbjednost kroz obrazovanje (RISE Institut), koja nam je pomogla pri izradi programa integriranih centara ranog dječijeg rasta i razvoja u Bosni i Hercegovini.

Posebno smo zahvalni gospođi Elviri Sánchez-Igual menadžerici za komunikaciju iz Svjetskog udruženja edukatora za rano djetinjstvo (AMEI-WAECE), koja je odobrila prevod ovog materijala iz projekta "Učimo živjeti zajedno u miru, od ranog djetinjstva" i njegovo korištenje u integriranim centrima ranog dječijeg rasta i razvoja za roditelje i djecu u BiH.

Prevod i štampu materijala omogućio UNICEF

MATERIJAL ZA NASTAVNIKE: AKTIVNOSTI SA DJECOM

Upornost se objašnjava kao dosljednost nečemu ili insistiranje na postizanju željenog cilja. Štaviše, u tom pogledu, upornost je nešto što dugo traje.

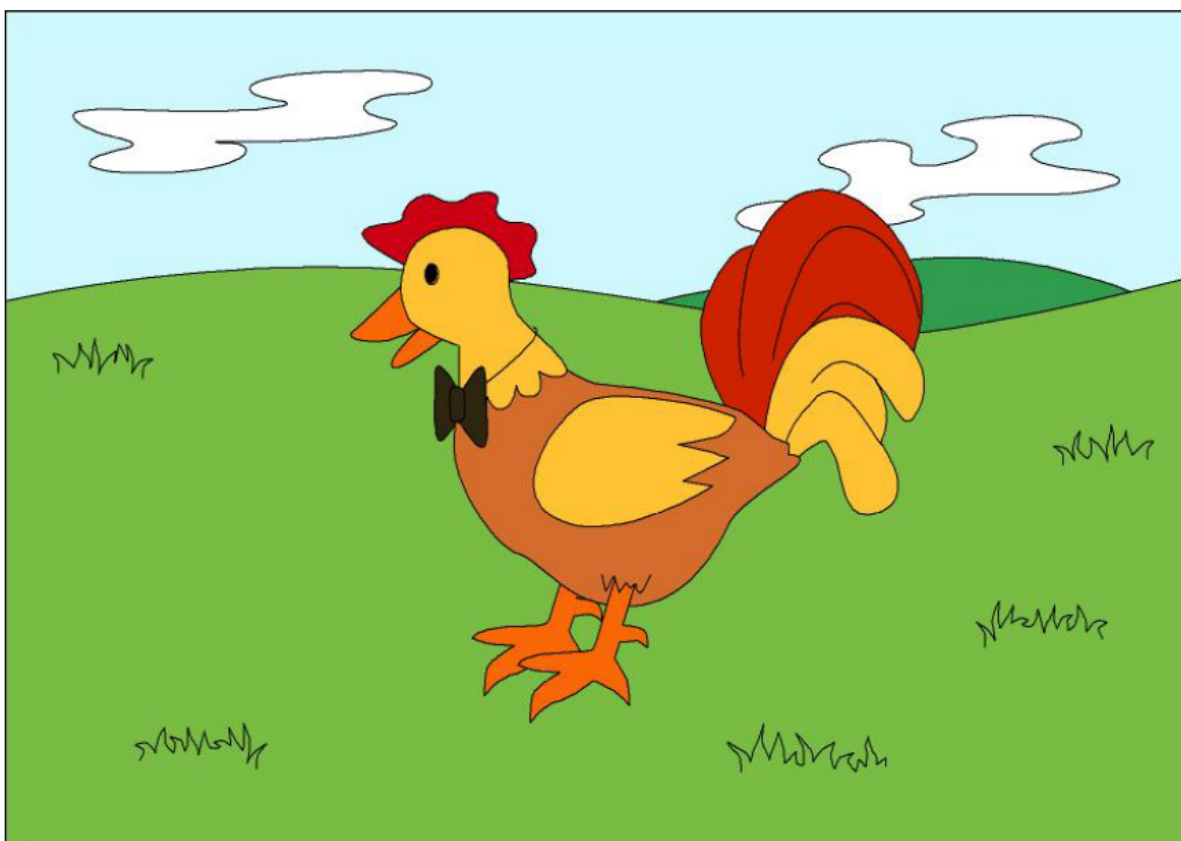
Formiranje upornosti kod male djece podrazumijeva strpljiv i sistematičan rad pošto se kod njih psihološki procesi odvijaju na nesvjesnom nivou.

Dijete do 6 godina života ne upravlja voljno svojim ponašanjem, kod njega je tek počela da se razvija volja u mjeri u kojoj vaspitno-obrazovni rad stimuliše taj razvoj i u kojoj su aktivnosti usmjerene prema tom cilju. Voljna namjera psihičkih procesa se formira postepeno.

S obzirom na to, apsolutno je opravdano kod djeteta raditi na razvoju upornosti kao psihološke vrijednosti i naučiti ga da dovrši započeto kako bi moglo da privede kraju započetu aktivnost bez obzira na poteškoće u tom procesu.

Ovo nije jednostavan zadatak, a naročito kada je u pitanju rad sa malom djecom. I pored svega toga, dijete u vrtiću ili predškolskoj ustanovi treba da postigne zadovoljavajući nivo upornosti, što će mu omogućiti da postigne odgovarajući uspjeh u vaspitno-obrazovnim aktivnostima.

Aktivnost br. 1 "Pijetao koji je pošao na vjenčanje"

Kratak pregled aktivnosti:

Prvi dio aktivnosti se sastoji od priče sa slikama "Pijetao koji je pošao na vjenčanje". U drugom dijelu djeca razgovaraju o priči, a u trećem dijelu se takmiče u crtanju.

Ciljevi:

- Razviti kod djece znanje o tome šta je upornost.
- Da djeca shvate potrebu da se bude uporan kako bi se mogao postići zacrtani cilj.

Procedure:

- Pripovijedanje
- Razgovor
- Pitanja i odgovori
- Praktične radnje

Potrebni materijal:

Slike iz priče "Pijetao na vjenčanju", slikarske četkice, vodene bojice, papir i ostali materijali za likovno izražavanje.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) će ispričati priču i pokazivati slike.

"Pijetao na vjenčanju"

Bio je to pijetao koji se spremio i elegantno obukao i krenuo na vjenčanje svog ujaka Perice. Usput je našao gomilu smeća i zaobišao ga kako se ne bi isprljao. Ali usred gomile ugledao je zrno kukuruza. Pijetao stade i zamisli se:

Ako ne kljucnem
Ostaću bez zrna,
A ako kljucnem,
Isprljaću kljun
I neću moći takav kod ujka Perice na vjenčanje
Šta da radim?
Da kljucnem ili ne?
I na kraju pijetao kljucnu
I isprlja kljun

A zatim upita travku:

Travčice,
Očisti mi kljun,
Jer ne mogu ovakav kod ujka Perice na vjenčanje.

Ali travka reče:
Ne želim to da radim.

Zatim upita ovcu:

Ovco, pojedi travku
Zato što ne želi da mi očisti kljun
Kako bih mogao kod ujka Perice na vjenčanje.

Ali ovca reče:
Ne želim to da radim.

Zatim upita psa:

Psu,
 Ugrizi ovcu
 Koja neće da pojede travku
 Koja neće da mi očisti kljun
 Kako bih mogao kod ujka Perice na vjenčanje.

Ali pas reče:
 Ne želim to da radim.

Zatim upita kladu:

Klado,
 Udari psa,
 Koji neće da ugrize ovcu
 Koja neće da pojede travku
 Koja neće da mi očisti kljun
 Kako bih mogao kod ujka Perice na vjenčanje.

Ali klada reče:
 Ne želim to da radim.

Zatim upita vatru:

Vatro,
 Spali kladu,
 Koja neće da udari psa,
 Koji neće da ugrize ovcu
 Koja neće da pojede travku
 Koja neće da mi očisti kljun
 Kako bih mogao kod ujka Perice na vjenčanje.

Ali vatra reče:
 Ne želim to da radim.

Zatim upita vodu:

Vodo,
 Ugasi vatru,
 Koja neće da spali kladu
 Koja neće da udari psa,
 Koji neće da ugrize ovcu
 Koja neće da pojede travku
 Koja neće da mi očisti kljun
 Kako bih mogao kod ujka Perice na vjenčanje.

Ali voda reče:
Ne želim to da radim.

Pijetao zatim potraži svog prijatelja, Sunce:

Sunce,
Isuši vodu,
Koja neće da ugasi vatru,
Koja neće da spali kladu
Koja neće da udari psa,
Koji neće da ugrize ovcu
Koja neće da pojede travku
Koja neće da mi očisti kljun
Kako bih mogao kod ujka Perice na vjenčanje.

I Sunce reče:
Odmah

Zatim voda reče: Ne, izvini, ugasiću vatru.

A vatra reče: Ne, izvini, spaliću kladu.

A klada reče: Ne, izvini, udariću psa.

A pas reče: Ne, izvini, ugrišću ovcu.

A ovca reče: Ne, izvini, poješću travku.

A travka reče: Ne, izvini, očistiću ti kljun.

I očisti mu kljun.

Pijetao se zatim zahvali svom prijatelju Suncu i glasno zakukurika. I potrči kako bi na vrijeme stigao na vjenčanje i probao slatkiše i vino na zabavi.

Drugi dio

Vaspitač(ica) će razgovarati s djecom o stavu Pijetla koji je pošao na vjenčanje. Reći će im da je zahvaljujući svojoj upornosti pijetao uspio da stigne na vjenčanje ujaka Perice.

Vaspitač(ica) će naglasiti da je pijetao ostao nepokolebljiv i insistirao je na rješavanju svog problema do kraja i da, isto kao i pijetao, i mala djeca kada imaju problem moraju insistirati na njegovom rješavanju i postizanju željenog cilja. U pijetlovom slučaju radilo se o tome da je morao očistiti kljun kako bi mogao da ide na vjenčanje svog ujaka

Perice. Da bi očistio kljun zatražio je pomoć travke, ovce, psa, klade, vatre, vode neumorno tragajući za nekim ko će mu pomoći dok mu na kraju sunce nije izišlo ususret.

Vaspitač(ica) će objasniti da pijetao svakako nije trebalo da kljucne zrno kukuruza ako nije želio da isprlja kljun, ali kad je to već uradio, morao je da riješi problem i uz veliku upornost na kraju je i uspio.

Vaspitač(ica) će im naglasiti da kada imaju problem u nekoj aktivnosti i ne mogu da ga riješe, moraju biti uporni i tražiti druga rješenja, a ako ne mogu da ih nađu, uradiće isto što i pijetao koji je pitao svog prijatelja Sunce – zatražiće pomoć od prijatelja, vaspitačice ili roditelja, ali uvijek treba da nastoje da postignu rezultat.

Nakon ovog komentara, vaspitač(ica) će upitati djecu:

Šta vam se najviše svidjelo u priči?
 Šta ste novo naučili u ovoj priči?
 Možemo li za pijetla reći da je uporan? Zašto?
 Šta je pijetao postigao svojom upornošću?

Treći dio

Djeca će se takmičiti u crtanju na temu "Pijetao koji je pošao na vjenčanje". Crtaće likove iz priče, a najbolji radovi će biti nagrađeni i izloženi.

Nagrade će dodijeliti vaspitač(ica) i djeca koja će glumiti žiri. Vaspitač(ica) će žiriju dati nekoliko osnovnih kriterijuma prema kojima će ocjenjivati radove, npr. kombinovanje raznih boja, sjenčenje i slično.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Znali su da objasne zašto je Pijetao koji je pošao na vjenčanje uporan.			
Bila im je potrebna pomoć da objasne zašto je Pijetao koji je pošao na vjenčanje uporan.			
Znali su da objasne šta je pijetao postigao svojom upornošću.			
Bila im je potrebna pomoć da objasne šta je pijetao postigao svojom upornošću.			
Pokazali su zanimanje za crtanje.			

Aktivnost br. 2 "Slijepo pile"

Kratak pregled aktivnosti:

Ovo je igra pokreta u kojoj se upornost ističe kao pozitivna osobina.

Ciljevi:

- Razviti kod djece iskustva u vezi s upornošću.
- Zainteresovati djecu za prevazilaženje prepreka i insistiranje na postizanju cilja.
- Fizičke vježbe.

Potrebni materijal:

Povez za oči, drvene gajbe i konopci koji će služiti kao prepreke u trci.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Djeca će igrati igru "Slijepo pilence".

Organizacija igre:

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Na podu se nacrtá krug, dijete s povezom na očima se stavlja u središte kruga, pokušava da dotakne svoje drugare koji su u krugu, ali oni će se izmicati i nastojati da dotrče do cilja, a da ih "slijepo pile" ne dotakne. Kada dođu do cilja, biće van opasnosti.

Dijete koje je "slijepo pile" će imati povez na očima sve dok mu vaspitač(ica) ne kaže da skine povez, a to je kad slijepo pile dođe do prepreka. Od tog trenutka, slijepo pile juri drugu djecu otvorenih očiju kako bi izbjeglo prepreke, tj. kako se ne bi saplelo i palo.

Djeca će se u svakom krugu izmjenjivati u ulozi slijepog pileta. Pravila igre:

Iz igre ispadaju djeca koju dotakne slijepo pile. Pobjednici su sva djeca koja dođu do cilja, a da ih slijepo pile nije dotaklo.

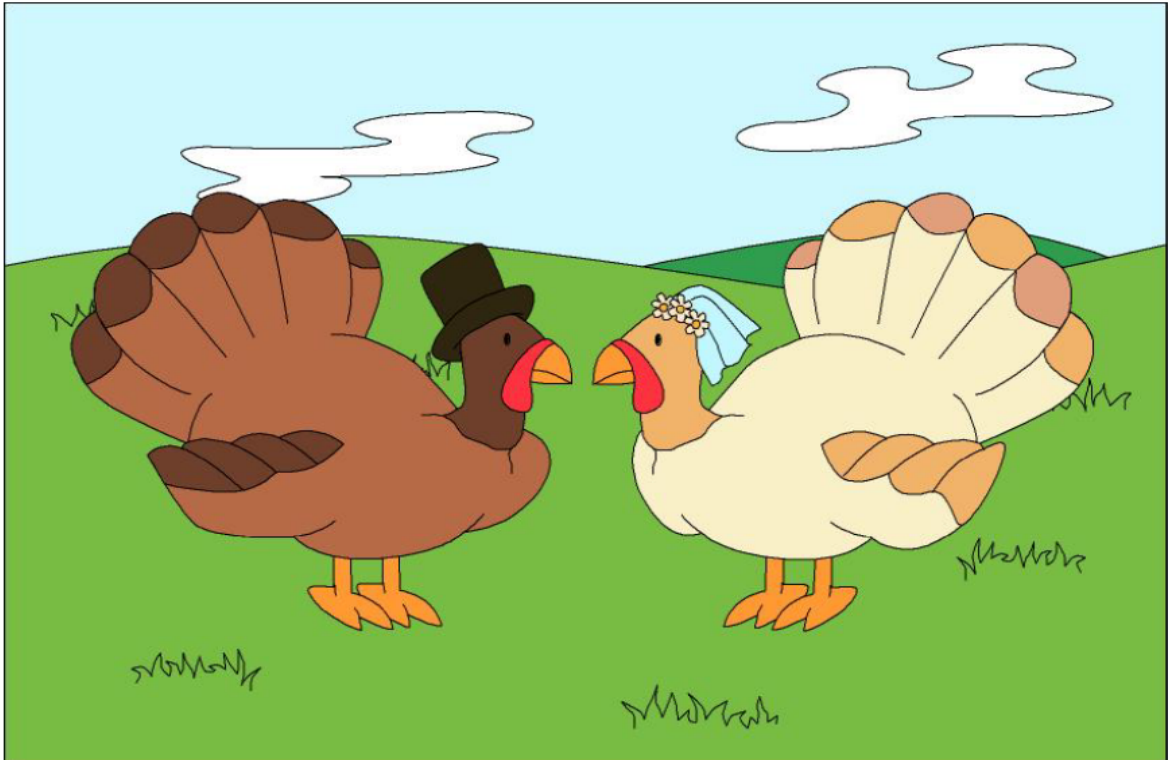
Drugi dio

Nakon što se igra završi, vaspitač(ica) će objasniti da je neophodno svaki dan imati nove ciljeve, da je danas cilj da trčimo uporno do cilja kako nas ne bi dotaklo slijepo pile, ali da postoje i drugi ciljevi, npr. da svaki dan puno naučimo, da se ponašamo dobro kao odrasli itd. i zbog toga moramo biti veoma uporni i dosljedni. Reći će im da treba da insistiraju na ostvarivanju zacrtanog cilja kao Pijetao koji je pošao na vjenčanje".

Nakon toga, djeca će iznijeti svoje mišljenje o tome šta je rekla vaspitačica i predložiće nove zaključke.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Izrazili su interesovanje za postizanje cilja.			
Savladali su prepreke upornošću da dođu do cilja.			
Bila im je potrebna stimulacija kako bi nastavili igru.			
Zaustavili su se u nekom trenutku i nisu pokazali zanimanje za dolazak do cilja.			
Povezali su dolazak na cilj sa upornošću.			
Naveli su primjere upornog ponašanja iz svog svakodnevnog života.			

Aktivnost br. 3 "Uporni ćuran"

Kratak pregled aktivnosti:

Aktivnost se sastoji od dramatizacije pjesme.

Ciljevi:

- Razviti kod djece pozitivne emocije prema likovima koji su uporni.

Procedure:

- Recitovanje
- Dramatizacija
- Razgovor

Potrebni materijal:

Dvije lutke: muška i ženska ćurka. Stolno pozorište na kojoj se nalaze kokošinjac i druge ptice obučene za vjenčanje gospodina Ćurana Ćurkovića i gospođice Ćurkice Ćurčić.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) priprema stolno pozorište. Scenu čini nacrtani kokošinjac i nešto živine.

Na scenu se postavljaju lutke gospodina Ćurana Ćurkovića i gospođice Ćurkice Ćurčić. Vaspitač(ica) pomjera lutke po stolu dok recituje pjesmu. Lutke treba da imaju kartonski stalak kako bi mogle da stoje uspravno na stolu.

Gospodin Ćuran Ćurković
je uporan
zato što želi da se oženi
gospođicom Ćurkicom Ćurčić.

Ona ne želi
Ali on toliko insistira
Danas joj je dao cvijeće
Sutra će joj dati parfem
Dok je ne ubijedi.

(Lutka gospodina Ćurana Ćurkovića se
kreće i daje cvijeće i parfeme Ćurkici)

U kokošinjcu
Svi su bili sretni
Zbog onih koji su uporni
I bore se za ono što žele
Dok na kraju ne budu sretni.

(Ćuran i Ćurkica se grle)

Drugi dio

Vaspitač(ica) će s djecom razgovarati o pjesmi i pitaće ih: Šta ste naučili iz ove pjesme?

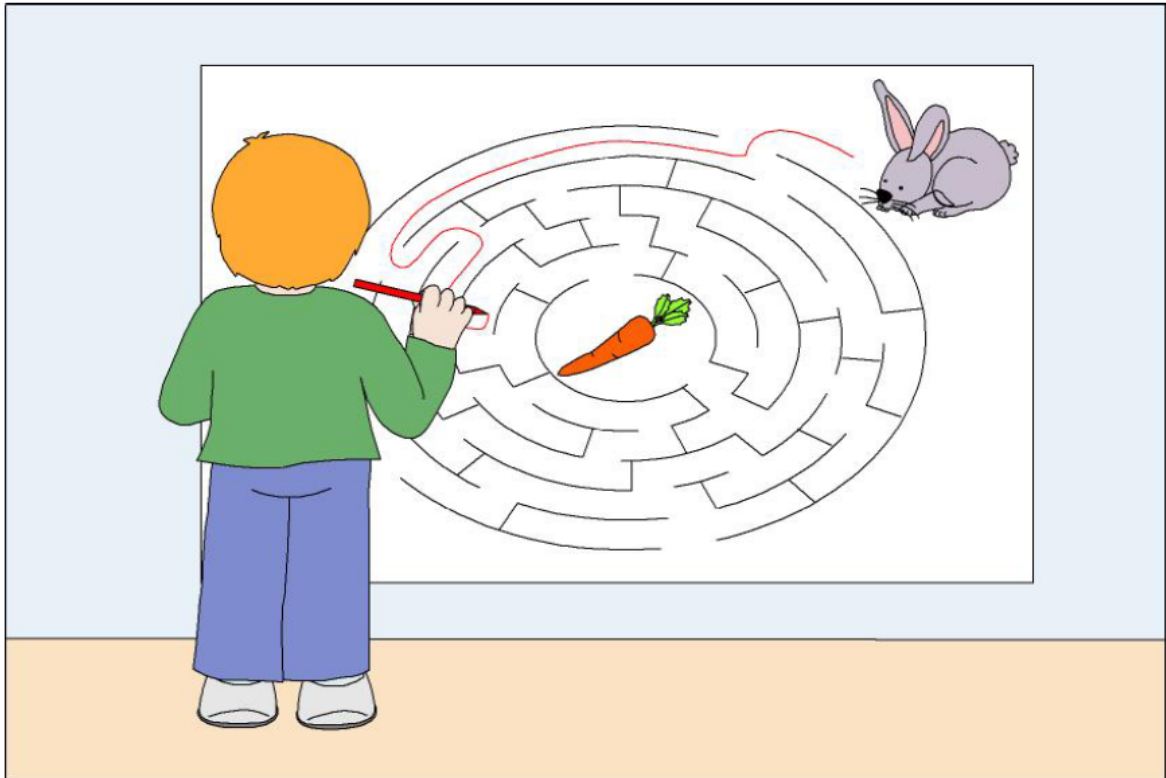
Djeca će slobodno iznositi svoje ideje i nakon toga vaspitač(ica) će reći:

"Vidjeli ste da oni koji su uporni pobjeđuju i dobiju ono što žele. Kako bismo mogli da opišemo gospodina Ćurana?". "Uporni ćuran." "Znate li zašto?"

Djeca će slobodno iznositi svoje mišljenje i ideje. Nakon toga vaspitač(ica) će rezimirati dječje ideje, a neke od njih će iskoristiti kao primjere upornosti i navešće koristi koje možemo imati od nje.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Ispoljili su pozitivne emocije prema liku gospodina Ćurana Ćurkovića.			
Nisu bili zainteresovani za lik gospodina Ćurana Ćurkovića.			
Bila im je potrebna znatna stimulacija kako bi se zainteresovali za lik gospodina Ćurana Ćurkovića.			
Složili su se sa ponašanjem ćurke.			
Naveli su primjere sopstvene upornosti.			

Aktivnost br. 4 "Nađi put"

Kratak pregled aktivnosti:

U ovoj igri djeca treba da nacrtaju put kroz lavirint dok ne nađu odgovarajući put do cilja.

Ciljevi:

- Razviti upornost kod djece.

Procedure:

- Igra
- Objašnjavanje
- Posmatranje

Potrebni materijal:

Nekoliko lavirintova nacrtanih na tankom kartonu ili listovima papira, fine olovke.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) objašnjava igru.

Djeca treba da riješe zadatak u kojem treba da nađu izlaz iz veoma zamršenog lavirinta,

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

odnosno da bez podizanje olovke, u jednom potezu, nađu put do kućice.

Lavirinti treba da budu teški i da imaju ucrtane razne puteve, raskršća i skretanja, a samo jedan put vodi ka izlazu.

Pravila igre:

- Proći kroz lavirint bez podizanja olovke sa papira.
- Pobjednici su djeca koja nađu izlaz iz lavirinta.
- Mogu proći istim putem koliko god puta žele u potrazi za pravim putem.

Drugi dio

Svako dijete dobija lavirint i olovku. Vaspitač(ica) će bilježiti sljedeća zapažanja:

Da li su djeca uporna u traženju izlaza iz lavirinta.

Broj pokušaja.

Da li mijenjaju strategiju.

Da li prekidaju aktivnost prije nego što su je završili.

Da li im aktivnost ubrzo dosadi.

Da li žele što prije da završe.

Na kraju se ocjenjuju radovi i proglašavaju pobjednici. Pobjednički lavirinti će biti okačeni na panou u učionici nekoliko dana.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Uporno su radili na zadatku dok nisu našli rješenje.			
Nisu našli rješenje i odmah su zatražili pomoć, iako su nastavili sa aktivnošću.			
Bili su zainteresovani, u početku uporni, ali su se brzo umorili i odustali.			
Od početka su bili nezainteresovani ili su se brzo umorili i odustali.			
Povezali su lavirint sa drugim svakodnevnim radnjama.			

Aktivnost br. 5 "Album upornosti"

Kratik pregled aktivnosti:

U ovoj aktivnosti sva djeca u grupi izrađuju "Album upornosti". Album će pokazati roditeljima u nekoj od budućih aktivnosti.

Ciljevi:

- Pomoći djeci da u svojim svakodnevnim aktivnostima prepoznaju primjere upornosti.
- Razviti kod djece uporno ponašanje.

Procedure:

- Razgovor
- Analiza, sinteza
- Praktične radnje

Potrebni materijal:

Album sa fotografijama ili slikama, isječki iz časopisa, ljepilo, slikarske četkice i ostalo.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Svjetsko udruženje vaspitača u ranom djetinjstvu (AMEI-WAECE)

Vaspitač(ica) objašnjava zadatak i daje uputstva o tome šta će svako raditi u okviru izrade albuma fotografija i isječaka koji prikazuju uporno ponašanje.

Uz pomoć roditelja djeca treba da u časopisima, novinama i drugim grafičkim materijalima nađu slike koje će staviti u album.

Drugi dio

U ovom dijelu aktivnosti djeca izrađuju album od prikupljenih fotografija i isječaka. Kad god djeca predlože da neka slika bude uvrštena u album, vaspitač(ica) će zajedno s njima analizirati da li slika sadrži primjer upornog ponašanja, zašto se to smatra upornim ponašanjem i razmotriće sve moguće razloge za i protiv takvog stava.

Aktivnost se završava kada djeca završe album, a to ne mora nužno da se desi tokom samo jedne sesije.

Treći dio

Na zajedničkoj sesiji, djeca će roditeljima pokazati album i objasniće im kako su ga napravila i zašto su uvrstila date slike i isječke.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Razumjeli su šta je cilj izrade albuma.			
Bila im je potrebna pomoć da nađu slike za album na kojima je prikazano uporno ponašanje.			
Sa entuzijazmom su tražili slike i isječke za album.			
Tokom izrade albuma iznijeli su kriterijume upornog ponašanja.			
Znali su da objasne roditeljima šta je suština upornog ponašanja.			

Aktivnost br. 6

Iskustvo od ključnog značaja za ocjenu bloka "Šta biste vi uradili?"

Kratak pregled aktivnosti:

Ovo je iskustvo od ključnog značaja za ocjenu ovog bloka aktivnosti u kom vaspitač(ica) djeci sugerira složene situacije na koje djeca treba da daju odgovore nakon što ih analiziraju. Ova aktivnost treba da se odvija u cijeloj grupi kako bi djeca zajednički dolazila do zaključaka.

Ciljevi:

- Provjeriti da li su djeca stekla znanje o upornosti i koristima upornog ponašanja.

Procedure:

- Pitanja i odgovori
- Razne ključne situacije
- Analiza

Potrebni materijal:

Tekstovi ključnih situacija koje je pripremila vaspitačica. Kasetofon po potrebi.

Razvoj aktivnosti: Prvi dio

Vaspitač(ica) djeci sugerira sljedeće situacije i pitanja:

1. Šta biste uradili ako je zadatak veoma težak:

Prekinuli biste ga _____

Malo biste insistirali i pokušali da ga riješite _____

Mnogo biste insistirali i pokušali da ga riješite _____

Radili biste sve vrijeme dok ga ne riješite _____

Potražili biste pomoć _____

Ne biste tražili pomoć _____

Vaspitač(ica) će bilježiti dječje odgovore.

2. Roditelji su Mariji obećali da će joj kupiti lutku koju ona svaki dan gleda u izlogu prodavnice pored parka, ali mora da pere suđe svaki dan u periodu od mjesec dana.

Marija mrzi da pere suđe, ali želi lutku s plavom kosom i zelenim očima. Marija je prala suđe nekoliko dana, kasnije joj je to dosadilo i kasnije je prala nešto suđa samo nekim danima, a bilo je dana kad nije oprala ništa. Zbog toga joj roditelji nisu kupili lutku s plavom kosom i zelenim očima.

Šta biste vi uradili da ste na Marijinom mjestu?

Mislite li da je Marija uporna osoba? Zašto?

Da li ste vi uporni? Da _____ Ne _____ Zašto?

Ovo su samo neki od primjera kako se može ocijeniti ovaj blok aktivnosti. Vaspitač(ica) može smisliti dodatna iskustva, situacije, pitanja itd.

Drugi dio

Vaspitačica će na kasetofonu pustiti snimak mišljenja o upornosti koje su u prethodnim aktivnostima iznijela djeca i zamoliće ih da ih uporede sa trenutnim mišljenjima. Na osnovu toga, vaspitač(ica) će ocijeniti napredak (ili zastoj) u formiranju ova osobine.

PROCJENA PO KRITERIJUMIMA			
Opservirano ponašanje	Da	Ne	Napomene
Znali su da prepoznaju uporno ponašanje.			
Bila im je potrebna pomoć da prepoznaju uporno ponašanje.			
Naučili su koje koristi mogu da imaju od upornosti.			
Bila im je potrebna pomoć da spoznaju koje koristi mogu da imaju od upornosti.			
U svom svakodnevnom ponašanju pokazali zadovoljavajući nivo upornosti.			
Ispravno su analizirali i ocijenili razlike između upornog i neupornog ponašanja.			